

Rikosuhrimaksun määrääminen

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Mainitussa tarkastuksessa havaittiin, että Varsinais-Suomen kärjäoikeus oli 19.12.2017 asiassa dnro R 17/4141 antamassaan tuomiossa nro 17/153237 tuominnut vastaajalle rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa tehdystä rikoksesta (syytekohta 1), josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta ja edellä mainitun lain voimaantulon jälkeen tehdyistä rikoksista (syytekohdat 4-5), joista säädetty ankarin rangaistus on sakkoa.

SELVITYS

Puheenjohtajana asiassa toimineen kärjätuomarin selvityksen mukaan rikosuhrimaksun määrääminen kyseisenkaltaisissa tilanteissa oli tuomion antamishetkellä epäselvä. Lisäksi kärjätuomari toteaa selvityksessään, että syyttäjä oli vaatinut rikosuhrimaksun tuomitsemista eikä vastaajan avustaja ollut asiasta lausunut.

RATKAISU

Arviointi

Rikosuhrimaksusta annetun lain 2 §:n mukaan se, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta, on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan rikosuhrimaksu on 40 euroa, jos rangaistus tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, joista vähintään yhdestä säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kuusi kuukautta, ja 2 momentin mukaan 80 euroa, jos rangaistus tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, joista vähintään yhdestä säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enemmän kuin kuusi kuukautta. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimien määrää rikosuhrimaksun rangaistuksen tuomitessaan. Laki on tullut voimaan 1.12.2016, ja sen säännöksiä sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin.

Tapauksessa vastaajan oli katsottu syytekohtassa 1 syyllistyneen varkauteen. Rikoksen teko-aika oli 6.9.2016 – 14.9.2016 eli ennen edellä mainitun lain voimaantuloa. Rikoslain 28 luvun 1 §:n mukaan varkaudesta tuomitaan rangaistukseksi sakkoa tai vankeutta enintään vuosi ja kuusi kuukautta. Tämän lisäksi vastaaja oli tuomittu syytekohtassa 4 lievistä vahingonteosta, teko-aika 2.5.2017 ja syytekohtassa 5 näpistyksestä, teko-aika 22.6.2017. Lievä vahingonteko ja näpistys oli siten tehty kyseisen lain voimaantulon jälkeen. Rikoslaisissa mainituista rikoksista on säädetty rangaistukseksi sakkoa.

Korkein oikeus on katsonut ratkaisussaan KKO 2007:38, että nyt käsiteltävänä olevasta tapauksesta poikkeavassa tilanteessa, jossa kysymys on sellaisesta jatkuvasta toiminnasta, joka on luettu tekijän syyksi yhtenä rikoksena, rikokseen on yleensä sovellettu toiminnan päättyessä voimassa ollutta lakia. Korkeimman oikeuden mukaan estettä ei ole kuitenkaan siihen, että yhteen rikokseen sovelletaan siihen kuuluvien yksittäisten tekojen tekoajoista riippuen myös useampaa kuin yhtä lakia (näin myös esim. ratkaisussa KKO 2006:37).

Korkein oikeus on mainitussa ratkaisussaan KKO 2007:38 katsonut, että rikoslain taannehtivan soveltamisen kielto estää uuden ankaramman lain soveltamisen jopa niiden rikokseen kuuluvien *osatekojen* (kursivointi tässä) osalta, jotka on tehty ennen lainmuutosta. Toisaalta ei ole perusteltua soveltaa vanhaa lakia enää niiden tekojen osalta, jotka on tehty vasta lain muututtua. Korkeimman oikeuden kannanoton mukaan on siten lähdeittävä siitä, että rikokseen sovelletaan kunkin siihen kuuluvan osateon osalta sen tekemisen aikaan voimassa ollutta lakia.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2017:92 todennut, että rikosuhrimaksu on oikeudelliselta luonteeltaan rinnastettavissa rikosoikeudelliseen seuraamukseen ja rikosuhrimaksun määrääminen ennen sitä koskevan lain voimaantuloa tehdystä teosta olisi ristiriidassa rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän taannehtivan rikoslain kiellon kanssa.

Korkein oikeus on nyt kyseessä olevan asian kanssa samankaltaisessa tapauksessa ratkaisussaan 2466/2018 katsonut, ettei rikosuhrimaksun määräämiseen ollut edellytyksiä, kun vastaajan syyksi oli samalla tuomiolla luettu rikos, josta säädetty ankarin rangaistus oli vankeutta ja joka oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa, sekä rikos, josta oli säädetty rangaistukseksi vain sakkoa ja joka oli tehty rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantulon jälkeen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt asiassa virheellisesti määrätessään vastaajalle rikosuhrimaksun, vaikka teko, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa.

Kiinnitän käräjätuomarin huomiota rikosuhrimaksun määräämistä koskevien säännösten noudattamiseen.

Pyydän saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen